

КИТАЙСЬКА ТРАДИЦІЯ ФІЛОСОФСЬКОГО ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМ УПРАВЛІННЯ

У кожному куточку світу, країни є свої традиції і принципи. Основним джерелом правильного правового виховання є звичаї, релігія, відносини в сім'ї та політиці, правова доктрина. На сьогодні не достатньо своїй правовій державі лише копіювати обов'язки і права іншої держави, або копіювати «передовий досвід», і по суті не правильно. Нашій державі потрібно талановитих і розумних людей, які розуміються в політиці, розуміють характер суспільних процесів, що відбуваються в країні. Потрібно таких громадян тої чи іншої держави, які будуть пропонувати правильні та нестандартні рішення.

Метою дослідження є розкриття змісту китайської традиції у філософській системі управління.

Китайську традицію системи управління досліджували вітчизняні вчені-сходознавці В. О. Кіктенко, С. Бабаян, А. А. Мельниченко, В. В. Нікітін, О. О. Александрович та В. М. Князев. Із закордонних вчених над аналізом китайської системи управління працювали О. А. Бокщанін, Л. С. Васильєв, В. В. Малявінта, В. С. Нересянець.

Історія філософської думки Китаю сягає початку першого тисячоліття до н.е. В центрі уваги філософії Давнього Китаю були проблеми морально-етичної природи людини та побудови досконалої держави, управління суспільством. У кінці тисячоліття до нашої ери на території центральних рівнин Китаю починала зароджуватись протодержава, яка в той час представляла собою по суті племінний союз. Цей період прийнято називати епохою Шан-Інь. Особливістю виникнення держави в Китаї є те, що процес переходу від первіснообщинного ладу до класового суспільства був активізований підкоренням одного народу іншим. Органи первіснообщинного ладу не були пристосовані для управління завойованим народом. Для цього швидко створюється державний апарат і завершується переворот у соціальних відносинах [1].

Так, Мо-цзи виступав проти ієрархічної етики, проти агресивних війн, проти аристократичних розколів. Він вперше висунув категорії причини і роду, аналізував проблеми пізнання. На його думку, знання має не вроджений характер, а набувається в ході практичного життя. Істиною є те, що ґрунтується на позитивному досвіді минулого, корисне народу. На цій основі пізні моїсти розробили свою логіку і гносеологію [3]. А легістами були головною силою, що протистояла конфуціанству саме у сфері соціальної політики та етики. Доктрини легізму, його теорія й практика в ряді важливих пунктів кардинально протилежні тому, що пропонувало конфуціанство. З давніх-давен китайська соціальна система була чітко поділена на рівні кожному з яких пропонувалися свої найсуворіші норми поведінки причому

ці приписи часом стосувалися навіть дрібниць. Наприклад, було точно відомо в якому одязі кому ходити, яку їжу їсти, які обряди здійснювати. Вища аристократія так і називалася: «ті хто їсть м'ясну їжу» [4].

Філософію управління жодним чином не можна зводити до теорії управління, яку зазвичай представляють як акумульовані і логічно – впорядковані знання, що являють собою систему принципів методів і технологій управління. Справді, теорія управління має міждисциплінарний характер і здебільшого зорієнтована на вирішення практичних завдань. Але вона, на відміну від філософії управління, немає загально методологічного характеру і зазвичай не враховує історичний контекст розвитку суб'єкта і об'єкта управління. Крім того, філософія управління містить світоглядні та теоретико-пізнавальні засади осягнення управлінської діяльності та виконує роль обґрунтування теоретичних конструкцій і моделей управління робить ширшим його когнітивні ресурси й пізнавальний горизонт [5].

Також є ще одна характерна риса китайської філософії управління це догматизація конфуціанства. Основна тема роздуми Конфуція – взаємини людини, сім'ї і держави. Ідеалом майбутнього виступає сильна держава, що представляється «єдиною родиною», керованої батьком-государем. Всі проблеми цієї спільноти вирішуються шляхом праведного життя та вдосконалення людиною своїх моральних, розумових або фізичних якостей. Негативно ставився Конфуцій також і до зовнішніх воєн до завойовницьких походів китайських царство дин проти одного або проти інших народів «варварів». Не відкидаючи в принципі самі гегемоністичні претензії китайських правителів Конфуцій радив їм «людей що живуть далеко і не підкоряються» необхідно «завоювати за допомогою освіченості і моралі». «Якби вдалося їх завоювати до дававвін середних запанував бимир». Ці культурні та миротворчі мотиви надалі нерідко використовувалися китайськими правителями в якості морального прикриття своїх завойовницьких акцій і підпорядкування своїй владі інших народів. В основі моралей Конфуція лежить «лі» – церемоніал, ритуал, шанобливість, благопристойність. Ідеал кожної людини – шляхетний чоловік (цзюнь цзи), що володіє такими якостями, як порядність, знання етикету, мудрість, лояльність государю, які реалізуються тільки при спілкуванні з іншими людьми [6]. При цьому послідовники Конфуція розглядали людину по-різному: Мен-цзи вважав його благим від природи, а Сюнь-цзи – поганим, що прагнуть лише до вигоди і насолоди. Глибока повага до традицій давнини і до хранителів традицій та звичаїв сформувалася у Конфуція в ідею правильного державного устрою, в якому за наявності духовно-піднесеного, але фактично бездіяльного управління реальна влада належала б чиновникам-інтелектуалам, тобто «жу». Так «жу» стало символом і назвою усієї конфуціанської філософії. Конфуцій вважав писемність, культуру – вень, носієм давньої традиції, що підлягає збереженню, передаванню і спадкуванню. До культури віднесені й

найдавніші книги, що пізніше увійшли до конфуціанського канону і стали основою китайської філософії: «Ши цзин» («Книга пісень»), «Шу цзин» («Книга історії»), «І цзин» («Книга змін»), «І Лі» («Зразкові церемонії і правила благопристойності»), а також «Чжоу Лі» («Етико-ритуальні норми епохи Чжоу»). Спочатку ці джерела філософії склали п'ятиканоння, а кілька століть згодом перелік доповнено, вень – носій давньої традиції, став символом усіх культурних уявлень Китаю, відбитих у письмових джерелах, включаючи і саму писемність як невід'ємний елемент культури. Конфуцій, бачив мету в збереженні звичаїв і стародавнього перекази, закріпленого ритуалом. Він не залишив творів, його роздуми були зібрані учнями в книзі «Лунь Юй» («Бесіди і міркування»). Нашадок аристократичного роду, він жив у бідності, здобуваючи засоби до прожиток, навчався ремеслу у простих людей, містив приватну школу. Філософська традиція (учні Конфуція – Мен-ци, Сюнь-ци), ідеологічні і ціннісні орієнтації конфуціанства звернені в майбутнє. Основна тема роздуми Конфуція – взаємини людини, сім'ї і держави. Ідеалом майбутнього виступає сильна держава, що представляється «єдиною родиною», керованою батьком-государем. Всі проблеми цієї спільноти вирішуються шляхом праведного життя та вдосконалення людиною своїх моральних, розумових або фізичних якостей. В основі моралі Конфуція лежить «лі» – церемоніал, ритуал, шанобливість, благопристойність. Ідеал кожної людини – шляхетний чоловік (цзюнь цзи), що володіє такими якостями, як порядність, знання етикету, мудрість, лояльність государю, які реалізуються тільки при спілкуванні з іншими людьми. При цьому послідовники Конфуція розглядали людину по-різному: Мен-ци вважав його благим від природи, а Сюнь-ци – поганим, що прагнуть лише до вигоди і насолоди [7].

Ключовою у китайській філософії управління була проблема пошуку й обґрунтування найоптимальніших форм організації суспільного життя, а саме проблема того, які суспільно значущі особисті якості повинні мати ті хто управляє і ті ким управляють, щоб в країні панували порядок та спокій.

Висновки. Отже, ідея єдності та гармонії природи й людини що пронизує всю конфуціанську та даосистську метафізику знаходить своє відображення і у трактуванні управління «управляти людьми за китайськими поняттями всеодно що управляти водним потоком, не потрібно докладати зусиль для того, щоб змусити воду текти в тому напрямку, куди вона прагне за своєю природою, але горе тому, хто спробує перепинити їй шлях».

Факт залишається фактом: протягом багатьох століть саме така система соціального поділу з її жорсткими правилами підтримувала стабільність в суспільстві і збалансовані стосунки між владою та народом, дозволяла Китаю залишатись Китаєм.

Список використаної літератури:

1. Бабаян С. Історія дослідження педагогічних ідей Конфуція у XX столітті у Китаї. – Київ: Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. Випуск 43, 2012.
2. Електронний ресурс:
https://uk.wikipedia.org/wiki/Історія_Китаю#Період_Чжоу_і_Чжаньго
3. Льїн В. Філософія : Підручник. В 2-х ч./ Володимир Васильович Льїн. -К.: Альтерпрес. – 2002. – Ч. 1: Історія розвитку філософської думки/ Авт.передм. А.А. Мазаракі. – 2002. – 463 с.
4. Бичко І. Філософія: Підручник для студ. вищих закладів освіти. – 2. вид., стер. – К.: Либідь, 2002. – 408с.
5. Малявин В. В. Конфуцій / В. В. Малявин. – М.: Мол. гвардія, 1992. – 335 с.
6. Князєв В. М., Бакаєв Ю. В., Василевська Т. Е. Філософські проблеми державного управління: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. В. М. Князєва. – К.: НАДУ, 2012. – 20-49 с.
7. Філософія управління: проблеми и стратегии / Рос. акад. наук, Ин-т философии; Отв. ред. В.М Розин. – М : ИФРАН, 2010. – 347 с.
8. Шумка М. Л. Історико-філософський аспект проблеми власності та управління / Михайлина Леонівна Шумка // Наук. зап. Терноп. держ. педагогіч. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Філософія. Випуск 7. – Тернопіль, 2001. – С.112-116.
9. Гончарук Т. В., Гурик М. І., Шумка М. Л. Філософські проблеми державного управління. навч. посібник. Тернопіль. – Економічна думка, 2010. – 126 с.
10. Філософія [Текст]. Ч. 1 / Т. В. Гончарук, Н. В. Джугла, Л. П. Мокряк, М. Л. Шумка. – Тернопіль: Воля, 2007. – 351 с.
11. Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Громадянське суспільство в Україні: проблеми становлення та потенціал / Т. В. Гончарук, М. Л. Шумка // Матеріали міжнародних філософсько-економічних читань. – Львів, 2011. – С. 215-222.
12. Шумка М. Л., Гурик М. І. Взаємозв'язок етики і політики в інтенціях Ярослава Стецька / М. Л. Шумка, М. І. Гурик // Грані. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. Вип. 4(84). – Дніпропетровськ, 2012. – С. 48-51.